

SELECT

Self Learning Atlas
of Ancient European Cultures

Riktlinjer för lärare

Författare

Marco Tibaldini - Genuas universitet

Eduardo Orduña - Institut El Pont de Suert

Adam Kuna - I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego w Świdniku

**Co-funded by
the European Union**

Finansieras av Europeiska unionen. Synpunkter och åsikter som uttrycks är dock endast författarnas och återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska unionens eller Genomförandeorganet för utbildning och kultur (EACEA) åsikter. Varken Europeiska unionen eller EACEA kan hållas ansvariga för dem.

Sammanfattning

Sammanfattning

Projektet

Beskrivning

Partners

Utformning av Atlas

Test av Atlas

Pilot

Multiplikatorhändelser

Utbildningsbakgrund för SELECT-projektet

Mångkulturalitet och kulturell inkludering i SELECT-projektet

Ett användbart instrument för olika typer av användare 10

Nya perspektiv för historisk forskning 12

Ett nytt sätt att undervisa i historia 13

SELECT Atlas främjar kopplingen mellan dåtid och nutid 14

Historiskt tänkande: från spår till källor 16

Kognitiva mönster för historiskt tänkande: kronologi och geografi 18

Från mikro till makro: att variera skalan på vår syn 19

Innovativ strategi för multimedia 19

Historia och inkluderande tänkande 20

Litteraturförteckning 21

Exempel på undervisningsmoduler 23

Jämförelse mellan epigrafiska och arkeologiska kulturer 24

Kolonisering och ursprunget till tecken eller alfabet 26

Spanien: den iberiska kulturen 28

Spanien: Celtiberians 29

De bodde oftast i samma region. 29

Spanien: i antiken och idag 29

Spanien & Frankrike: Fristäder:Varför just där? 30

Kelterna: kulturerna i Hallstatt och La Tène 32

Kelter: la Tène Culture 34

Kelter: Hallstattkulturen 35

Italien: den iapigiska kulturen 38

Italien: den etruskiska kulturen 38

Italien:Etruskiska toponymer i det moderna Italien 39

Italien: det venetiska alfabetet 39

Puniska språket 41

Projektet

Beskrivning

SELECT-projektet syftar till att förbättra studierna i antik historia och geografi med hjälp av den tvärvetenskapliga, flerskiktade, interaktiva och användarvänliga ATLAS för självlärande om kulturerna i det gamla Europa före romaniseringen. De antika folken utanför den grekisk-romerska världen är "minoriteter från det förflutna" vars arv ofta försummas i skolsystemet. ATLAS kommer att ge de europeiska medborgarna en övergripande bild av det äldsta europeiska arvet, som kommer att objektifieras på en karta, ett kraftfullt visuellt verktyg för att lära sig det förflutna.

Partner

Genuas universitet: Universitetet i Genua är ett av de äldsta bland de europeiska universiteten. Det grundades 1309, men dess historia kan spåras flera århundraden tillbaka (1300-talet).

UNIGE är en offentlig institution med vetenskaplig, pedagogisk, organisatorisk och finansiell självständighet som deltar i uppbyggnaden av ett europeiskt område för forskning och avancerad yrkesutbildning. UNIGE verkar i enlighet med principerna i den italienska republikens konstitution och i Magna Charta som undertecknades av de europeiska universiteten 1201.

Alteritas - Interazione tra i popoli: Föreningen ALTERITAS - Interazioni tra i popoli ETS ägnar sig åt att studera samspelet mellan folk med olika ursprung, språk, kultur och tradition genom historien. Tack vare ett nätverk med omkring 50 forskare från olika discipliner (arkeologi, lingvistik, antropologi, konsthistoria, antik, medeltida och modern historia) och samarbetet med många forskningsinstitutioner är Alteritas engagerat i forskningsprojekt som kännetecknas av ett brett spektrum av ämnen och metoder inom humaniora och samhällsvetenskap.

NCLOUD S.r.l.: är ett litet företag med expertis inom molnlösningar. Företaget hanterar molnlösningar baserade på WP6

(WebPyramid 6), ett verktyg som förbättrats för Customer Relationship Management (CRM) och Enterprise Resource planering (ERP). Företaget utvecklar också webbplatser med starkt applikationsinnehåll och anpassade mobilapplikationer. Bland dess expertis är också cybersäkerhet och integritetspolicy (GDPR). Företaget är starkt inriktat på innovation.

Universitetet Bordeaux-Montaigne: University Bordeaux Montaigne (UBM) är ett humanistiskt universitet med en lång tradition av internationella kontakter. Det samlar mer än 17 000 studenter och 1 300 lärare och administrativ personal för utbildning och forskning inom konst, språk, litteratur, humaniora och samhällsvetenskap. Universitetet utfärdar 138 nationella examina inom tre utbildnings- och forskningsenheter (UFR) och två institut: University Institute of Technology (IUT) och Institute of Journalism (IJBA). UBM är också associerat med Aquitaines högre skola för undervisning och utbildning (ESPE) för att tillhandahålla utbildning för framtida lärare.

Universidad de Zaragoza: Universitetet i Zaragoza är en offentlig undervisnings- och forskningsinstitution som kombinerar nästan fem århundraden av historia (sedan 1542) med ett ständigt uppdaterat kursutbud. Universitetet i Zaragoza har mer än 30 000 studenter, 5 100 lärare och forskare och över 1 800 anställda inom administration och service.

Det erbjuder kurser inom alla områden: Konst och humaniora, teknik och arkitektur, experimentella vetenskaper, hälsovetenskap, samhällsvetenskap och juridik. Studenterna kan välja mellan 54 kandidatexamina och, när det gäller forskarutbildning, 55 magisterexamina och 45 doktorandprogram, utöver 90 specifika kurser (forskarutbildning och specialdiplom) som motsvarar UNIZAR:s strategi för livslångt lärande.

Institut El Pont de Suert: Institut El Pont de Suert är en gymnasieskola med 350 elever, inklusive högstadium, gymnasium och yrkesstudier: skogsbruk, trädgårdsskötsel och arbete på skidorter. Det är en skola med ett starkt engagemang i internationella projekt, och även i att uppmärksamma mångfald. Skolan ligger i Katalonien, men mycket nära Aragón, så de har elever från båda regionerna, och detta är ett bergsområde, i Pyrenéerna, vilket avgör deras starka intresse för den naturliga miljön.

Adam Mickiewicz-universitetet i Poznan: AMU rankas bland de bästa polska högre utbildningsinstitutionerna när det gäller nivån på

forskning och utbildning och utvecklar nu sin forskning och undervisning avsevärt. Man fortsätter också att modernisera och vidareutveckla sina anläggningar. Med 285 huvudämnen och specialiseringar som täcker hela spektrumet från humaniora till naturvetenskap, har AMU nästan 40 000 studenter som studerar på B.A.-, M.A.- och Ph.D.-nivå. AMU har över 3 000 akademiska lärare och nästan 2 100 andra anställda.

I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego w Świdniku: I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego w Świdniku är en gymnasieskola för elever från årskurs 9-12 (15-19 år gamla). 420 elever går på skolan och 32 lärare arbetar där. Den ger allmän utbildning till studenter som vill fortsätta sin utbildning och gå på universitet.

Elever, lärare och föräldrar deltar aktivt i olika skolprojekt, både lokala och nationella, för att främja innovation och utbyte av god praxis. Dessa aktiviteter är en integrerad del av skolans läroplaner och ger mätbara fördelar genom systematiskt ökande resultat på externa prov och språkkunskaper.

Forskningscentrum för Europeisk Flerspråkighet (F|E|F): F|E|F arbetar med (tillämpad) lingvistik och samhällsvetenskaplig forskning. Det är ett registrerat vinstdrivande organ som bildades för att ge en enhetlig samordning av de många erfarenheter av forskning inom sociolingvistik, tillämpad lingvistik, språkplanering, geolingvistik och GIS, historisk-komparativ lingvistik, terminologi, permanent språkundervisning, psykolingvistik, dialektologi, lexikografi och datorlingvistik som dess medlemmar har bedrivit sedan 1995 under namnet Centre d'Études Linguistiques pour l'Europe (centrum för språkstudier för Europa).

Utformning av Atlas

SELECT-projektet syftar till att förbättra studierna i antik historia och geografi med hjälp av en tvärvetenskaplig, flerskiktad, interaktiv och användarvänlig självlärande Atlas över kulturerna i det gamla Europa före romaniseringen. De antika folken utanför den grekisk-romerska världen var "minoriteter från det förflutna", vars arv ofta försummas i de flesta europeiska skolsystem. SELECT Atlas kommer att ge de europeiska medborgarna en övergripande bild av det äldsta europeiska arvet, som kommer att objektifieras på en karta, ett kraftfullt visuellt verktyg för att lära sig det förflutna. Kartan hänvisar till ett territorium som, i nutid och i det förflutna, ständigt utvecklas och ändrar sina gränser.

SELECT-projektet har utformats för att uppnå två viktiga mål: att öka medvetenheten hos de europeiska medborgarna om den gemensamma europeiska kulturen vid sidan av den grekisk-latinska; att förse de europeiska utbildningssystemen med ett verktyg för självstudier av den antika världen och samtidigt öka den digitala kompetensen hos elever och lärare.

Testning av Atlas

Piloten

Hackathonet för betaversionen av SELECT-atlasen ägde rum online den 28 mars och involverade tre skolor:

- **Liceo Marie Curie** (Italien, bilden vid sidan av)
- **Institut El Pont de Suert** och **Institut Monturiol** (Spanien)
- **I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego w Świdniku** (Polen).

Evenemanget, där 164 studenter deltog, följdes av en kvalitativ undersökning som samlade in studenternas åsikter om Atlas och projektet i allmänhet, samt en skriftlig rapport från deras lärare om hur användbar SELECT Atlas är i undervisningen.

Multiplikator händelser

Efter hackathonet utformades en ny kvantitativ undersökning som byggde på svaren från de studenter som deltog i den första testfasen. Under de följande månaderna anordnades en rad multiplikatorevenemang där 376 studenter, lärare och forskare deltog.

Vid dessa tillfällen bad vi studenterna att testa Atlas och besvara den nya enkäten. Deras svar hjälpte oss att förstå SELECT Atlas möjligheter i undervisningen, och studenterna angav också för vilken disciplin de tyckte att den var användbar.

Genom att matcha deras svar med lärarnas fick vi en mer exakt och effektiv uppfattning om SELECT Atlas pedagogiska tillämpningar i allmänhet, vilket också bekräftade de pedagogiska paradigmen som ligger till grund för projektet.

Utbildningsbakgrund för SELECT-projektet

Mångkulturalitet och kulturell inkludering i SELECT-projektet

SELECT-projektet har en mångkulturell och inkluderande själ, vilket förmedlas av flera av dess funktioner. Denna uppmärksamhet på mångkulturalitet och inkludering har funnits med sedan projektets tidiga skeden och härrör från dess forskningsdesign.

Det ursprungliga syftet var att på en och samma plats samla de databaser med arkeologiska och epigrafiska uppgifter som rör forntida kulturer som levde i Europa under järnåldern och som vid en viss tidpunkt blev mindre genom grekiska och romerska expansioner.

Vissa av dessa kulturer satte sin prägel på historien och kulturen på lokal nivå, som raethierna eller iberierna, medan andra påverkade hela Europa och till och med längre bort, som kelterna.

Under antiken blev de militärt, politiskt eller kulturellt överväldigade av greker och romare. Detta faktum ledde till att de förlorade sina kulturella särdrag eller skapade processer av kulturell appropriering, vilket gör det svårare att spåra rötterna till vissa av de traditioner, kulturella vanor, språkliga uttryck och toponymer som fortfarande används idag.

Varje europeiskt land har en mångfacetterad identitet och kultur, och de flesta av dem är väl medvetna om den roll som grekerna och romarna spelade i utformningen av ett av dessa lager, vilket också hade en förstärkt inverkan på ytterligare lager. Romarna ockuperade till exempel bara en liten del av västra Tyskland, men under medeltiden täckte det nygrundade Heliga romerska riket territorier som romarna aldrig erövrade, och rörde sig långsamt österut och utvidgade sitt inflytande till territorier som romarna aldrig ens hört talas om.

Samma sak hände på en alfabetisk och språklig nivå: Grekiska och latinska typer spreds över Europa under antiken och medeltiden och blev det mest använda skriftsystemet i världen, och den grekiska och latinska litterära produktionen gjorde dem till det mest använda språket i akademiska sammanhang fram till 1900-talet.

Grekernas och romarnas kulturella relevans och betydelse är allmänt erkänd, medan de andra kulturer som också kan ha varit majoritära före den romerska erövringen fortfarande betraktas som "mindre" i synkront och diakront perspektiv: resterna av dessa kulturer ses nu som "av lokal relevans", och därför förleds människor att tro att de alltid har varit minoritära. I de mångskiktade kulturer som vi lever i betraktas därför deras roll också som mindre viktig, och det skikt som de bidrog till att forma passerar ofta obemärkt för allmänheten, eller åtminstone betraktas det inte som ett "anmärkningsvärt ögonblick i deras nationella historia", och det undervisas inte, offentliggörs inte och är inte föremål för spridningsaktiviteter.

Användningen av det gaeliska språk som talas i Galles, Irland och Skottland betraktas nu som ett lokalt fenomen som bara berör de brittiska öarna, medan det enligt ett annat perspektiv, mer inkluderande för de så kallade "kulturella minoriteterna", kan ses som resterna av en kultur som länge hade varit majoritetsbaserad och spridit sig över större delen av Europa och utanför dess gränser.

Vi kan verkligen hitta Galles på kartan, vars namn beror på de galler som bebodde denna region före den romerska erövringen, men vi kan också hitta det spanska Galizia, det polsk-ukrainska Galicja, och på romarnas tid fanns det till och med en anatolisk region som hette Galatia, vars språk låg nära det som talades i Treviri, längs floden Rhen.¹

Alla dessa bevis visar hur vår uppfattning om vad som är "majoritärt" och "minoritärt" i historien kan vara oprecis och vilseledande.

Om vi dessutom betraktar förekomsten av lokala kulturer ur ett "kvalitativt" perspektiv (och inte bara "kvantitativt", där man bara mäter den geografiska spridningen för att avgöra om de är värda att studera eller inte) är det möjligt att peka på en enorm historisk process av stort intresse.

Bortsett från det "galliska" exemplet bör vi tänka på att hela Europa under järnåldern beboddes av lokala kulturer som idag är i stort sett okända. Samlade dokument som vittnar om deras existens kan peka på en kulturell enandeprocess som föranleddes av romaniseringen av Europa och som raderade ut en tidigare kulturell partikularisering. Å ena sidan ledde det till skapandet av en gemensam kultur, men å andra sidan resulterade det också i en enorm kulturell förlust.

Även om det kanske inte är relevant för alla europeiska medborgare att känna till de speciella vanorna hos alla lokala förromerska kulturer, är processen med förlust av lokala kulturella vanor ganska relevant. Rädslan och risken för att förlora lokala kulturer, språk, vanor och traditioner är en fråga som är föremål för hård politisk debatt i de flesta europeiska länder och kan främja populism och nationalism, det skapar spänningar inom och mellan länderna, mellan allmänheten och institutioner, lokala och invandrare.

Europeiska institutioner främjar studier och bevarande av lokala traditioner, språk och vanor, och Europeiska unionen bidrar till detta genom att ta hand om bevarandet av kulturella minoriteter i internationaliseringsprocessen.

SELECT-projektet kan bidra till att återupptäcka de historiska rötterna till dessa kulturella särdrag, öka allmänhetens medvetenhet om dem och förmedla ett inkluderande och mångkulturellt perspektiv.

Ett användbart instrument för olika typer av användare

De förromerska kulturerna har i stor utsträckning studerats av forskare som ägnat särskild uppmärksamhet åt de kulturer som bebodde den del av Europa där de lever,

---

¹ Hieronymus, Comentariorum in Epistolam ad Galatas, 2.3.

och ofta funnit språkliga och kulturella bevis på deras passage, vilket ligger till grund för deras betydelse för utvecklingen av den lokala kulturen. Separata databaser har införts av forskare för de flesta av de förromerska kulturerna i Europa.

SELECT-projektet fungerade som en datainsamlare för att slå samman alla dessa databaser till en enda, vilket underlättade för forskare i dataanalysen.

Det inkluderande förhållningssätt som kännetecknar SELECT-projektet ledde också till idén att involvera kartografer i utformningen av en Atlas som skulle kunna visa den geografiska placeringen av de arkeologiska och epigrafiska kulturerna enligt deras kronologi, språk och alfabet.

Denna funktion har stärkt Atlas, ökat läsbarheten av uppgifterna och gjort dem tillgängliga även för icke-specialister. Detta ger en omedelbar uppfattning om var en kultur blomstrade, hur mycket data om dem som finns tillgängliga, och genom att jämföra den tillgängliga mängden epigrafiska och arkeologiska data är det möjligt att bestämma deras alfabetiseringsnivå.

SELECT-atlasen innehåller inte bara ett kartbibliotek utan ger också möjlighet att interagera med databasen med hjälp av en [Map Generator](#): ett kraftfullt verktyg som låter användarna skapa sina kartor och ändra sökalternativen för att få fram ett exakt urval av data.

SELECT-konsortiet samlade specialister från [olika länder i Europa](#) som bidrog med sin expertis till genomförandet av ett projekt för digital humaniora baserat på en tvärvetenskaplig metod som sammanför kunskap och perspektiv från programvaruutvecklare, arkeologer, historiker, lingvister, geografer och kartografer. Webbplatsen är resultatet av detta tvär- och mångvetenskapliga samarbete som motsvarar det vetenskapliga behovet av att överskrida disciplinränsar och interagera med specialister från andra discipliner för att dela information och, ännu mer relevant, perspektiv, tillvägagångssätt och forskningsattityder. Detta tvärvetenskapliga tillvägagångssätt överfördes till SELECT Atlas och till dess funktioner som utformades för att användas av studenter.

Den är online, intuitiv, interaktiv och tillgänglig via olika typer av enheter, vilket främjar studenternas digitala kompetens och ger dem en uppsättning vetenskapligt godkända data.

Ett verktyg för att främja digital kompetens

I september 2020 publicerade EU [handlingsplanen](#) för [digital utbildning](#) för 2021-2027, ett dokument som innehåller en rad uttalanden, riktlinjer och rekommendationer om införandet av digitala enheter och multimedia i skolorna, i syfte att genomföra ett blandat lärande som kombinerar traditionella undervisningsmetoder med nya digitala och multimediala material.

I handlingsplanen för digital utbildning fastställs i synnerhet två strategiska prioriteringar: att främja utvecklingen av ett europeiskt ekosystem för digital utbildning och att förbättra den digitala kompetensen (kunskaper, färdigheter och

attityder) hos alla elever för den digitala omvandlingen och en värld som förmedlas av digital teknik.²

De delvis uppnådda målen i handlingsplanen för digital utbildning har publicerats i 2022 års Eurydice-bakgrundsrapport om [strukturella indikatorer för övervakning av utbildningssystem i Europa](#). I detta dokument anges några grundläggande färdigheter som bör tränas och stärkas hos studenter, t.ex:

- grundläggande digitala färdigheter och kompetenser från tidig ålder;
- Digital kompetens, inbegripet bekämpning av desinformation;
- datautbildning;
- högkvalitativt utbildningsinnehåll, användarvänliga verktyg och säkra plattformar som respekterar e-privacyregler och etiska standarder;
- digitalt kompetenta och självsäkra lärare och utbildnings- och fortbildningspersonal;
- Effektiv planering och utveckling av digital kapacitet, inklusive uppdaterad organisatorisk kapacitet.³

Tack vare sina interaktiva funktioner motsvarar SELECT-atlasen de riktlinjer och rekommendationer som anges i handlingsplanen för digital utbildning och främjar den digitala kompetens som presenteras i Eurydices bakgrundsrapport.

SELECT Atlas tvärvetenskapliga användbarhet

I ett skolsystem som fokuserar mer på kompetenser än på datainsamling är utvecklingen av färdigheter avgörande, oavsett om de är specifika för en disciplin eller tvärvetenskapliga, och SELECT-atlasen främjar en mängd andra färdigheter än de digitala.

I föregående kapitel presenterades hur SELECT-atlasen är ett lämpligt verktyg för att träna elevers och lärares digitala kompetens. Men bortsett från studenter inom informatik och informationsteknik är digital kompetens bara infrastrukturell: för studenter inom andra discipliner är digitala färdigheter värdefulla tills de tillåter dem att nå önskad information på det snabbaste och enklaste sättet, eller att interagera med den på sätt som förhindras av en traditionell papperspublikation.

De nya metoder för datainsamling som erbjuds av teknisk utrustning och multimedia bidrar också till att forma våra kognitiva attityder, träna våra hjärnor att prioritera vissa kognitiva tillvägagångssätt framför andra och skapa nya kognitiva förväntningar.

Idag är vi till exempel alla vana vid interaktiva appar och förväntar oss att en app eller webbplats ska vara interaktiv, oberoende av vilken typ av innehåll den presenterar och vilka ämnen den behandlar.

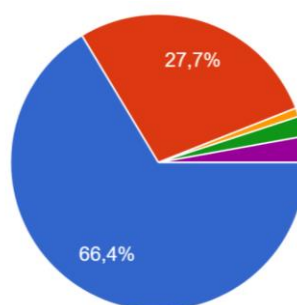
² SWD (2020) 209 slutlig. COM (2020) 624 slutlig.

³ Strukturella indikatorer för övervakning av utbildningssystem i Europa - 2022. Kap. 5. sid. 25.

Detta behov av interaktivitet och multimedialitet som studenterna känner gäller även de discipliner som traditionellt uppfattas som predikativa och mer lämpade för frontallektioner än för workshops. Denna diskrepans mellan elevernas förväntningar och traditionella undervisningsmetoder kan leda till ett minskat intresse för de ämnen som i deras ögon ser mindre interaktiva ut.

Lyckligtvis upptäckte och kommenterade de studenter som deltog i multiplikatorevenemangen 2023 spontant SELECT-atlasens tvärvetenskapliga karaktär. På en total av 318 svar identifierade de 4 disciplinära lärar som skulle kunna stärkas genom att använda SELECT-atlasen. Här är procentandelen av de studenter som ansåg att det var ett instrument som lämpade sig för undervisning i:

- 66,4 % Historik
- 22,7% Geografi
- 2,8% Övriga
- 2,2% Informatik
- 0,9% Engelska

- Storia
- Geografia
- Inglese
- Informatica
- altro

I enlighet med de överväganden och åsikter som studenterna uttryckt kommer vi i nästa kapitel att ge en fördjupad presentation av de pedagogiska konsekvenserna av SELECT-atlasen i förhållande till historiedidaktik.

Nya perspektiv för historisk forskning

Traditionellt används läroplaner i europeisk historia för att förmedla ett specifikt historiografiskt synsätt som kallas allmän historia, vilket:

presenterar tidigare händelser kopplade till militär och diplomatisk historia, listar regimer, kungadömen, ministerier och regeringskriser, de stora fakta. Den presenterar de (berömda) personerna.⁴

och det:

skiljer sig till en början från de särskilda grenar som är ekonomisk historia eller socialhistoria, och slutar med att identifiera sig med politisk historia. I andra hand framstår den som ett slags krönika över de viktigaste händelserna i samband med stora politiska institutioner - städer, imperier, stater - och av

⁴ Renouard, Y. (1968) , S.E.V.P.E.N., Paris. Pag. 41.

den anledningen fokuserar den på krig och fredsfördrag, förändringar i nationsgränser, allianser och dynastiers angelägenheter.⁵

Detta sätt att undervisa i historia används fortfarande i vissa europeiska utbildningssystem, men bland professionella historiker är det i stort sett föråldrat. Deras synsätt började förändras för hundra år sedan när de franska historikerna Marc Bloch och Lucien Febvre introducerade ett nytt disciplinärt perspektiv som fokuserade på ämnen som felaktigt ansågs vara "mindre viktiga". De upptäckte att dessa "mindre" ämnen faktiskt kunde vara tecken på stora sociala eller ekonomiska förändringar. Detta perspektivskifte ledde till nya områden för historisk forskning som ekonomisk historia, socialhistoria, historia om jordbruk, miljö, folkliga traditioner osv.

Några decennier senare introducerade deras lärjungar Jacques Le Goff respektive Fernand Braudel idén om den "totala historien"⁶ som tar hänsyn till alla aspekter av det förflutna (och inte bara de militärpolitiska) och idén om "historiska processer" på kort, medellång och lång sikt.⁷

Faktum är att alla forskningsinitiativ, onlinedatabaser och portaler som gör det möjligt att studera aspekter av det förflutna som tidigare försumrats är de mest välkomna av det vetenskapliga samfundet, och SELECT-atlasen motsvarar detta behov. Den möjliggör en djupgående studie av de forntida språk som efter den grekisk-romerska koloniseringen av västra Medelhavsområdet blev mindre vanliga, vilket väcker forskarnas uppmärksamhet på ett tidigare försummat ämne.

Tack vare den infografik som ingår i SELECT-atlasen kan vi också upptäcka vissa korta, medellånga och långsiktiga historiska processer som alfabetets utveckling eller vissa toponymers beständighet.

Ett nytt sätt att undervisa i historia

Trots utvecklingen av specialisternas förhållningssätt, som beskrivs i föregående kapitel, har historielärarnas inställning utvecklats långsammare, och de flesta av dem är fortfarande vana vid att tänka på historia som en diskursiv disciplin, som huvudsakligen ska undervisas genom frontala och diskursiva lektioner. Detta synsätt innebär en aktiv roll för läraren och en passiv roll för eleverna.

Enligt detta perspektiv innebär inläring att memorera så mycket data som möjligt, och utvärderingen bygger på kvantitativa tester som är utformade för att verifiera mängden historisk information som eleven har lärt sig.

---

⁵ Guarracino, S. (1987), Guida alla prima Storia per insegnanti della scuola elementare, Editori Riuniti, Roma. Sid 26.

⁶ Le Goff, J. (1980). La nuova storia, Mondadori. Sid. 12.

⁷ Braudel, F. (1949). La Méditerranée et le Monde méditerranéen à l'époque de Philippe II. Doktorsavhandling under handledning av Lucien Febvre.

Detta tillvägagångssätt är ganska vanligt bland lärare, men trots dess popularitet har några italienska specialister på historiedidaktik påpekat tre fallgropar i denna modell:

- Det får lärarna att skynda sig att avsluta läroboken, tvingar dem att använda en "frontal lektionsmetod" och hindrar dem från att genomföra workshops eller andra typer av aktiviteter som skulle kunna ge eleverna kognitiva strukturer för att öka deras förståelse av historia.
- Den fokuserar på överföring av innehåll snarare än på metoder för historiskt tänkande;
- Den förmedlar ett ackumulerande synsätt där elevernas kunskaper i princip ska öka i varje steg, men i själva verket är mängden data att hålla i minnet så stor att eleverna bara fokuserar på de kommande ämnena och glömmer det de lärt sig tidigare.⁸

Dessa tre kritiska aspekter är underförstådda i det traditionella tillvägagångssättet, vilket nedvärderar både elever och lärare. Av denna anledning håller historieundervisningen långsamt på att förändras på kontinental nivå, från ett mnemotekniskt till ett mer operativt tillvägagångssätt.

Nya historiekurser, med början i grundskolan, ger mindre information, men stärker historiska färdigheter och kompetenser genom övningar och praktiska aktiviteter.⁹

Enligt detta perspektiv utgör SELECT-atlasen ett värdefullt instrument för aktiv och operativ historieundervisning, eftersom den är online och interaktiv och kan bläddras direkt av eleven utan extern hjälp.

Läraren kan utforma en uppgift och ge den som läxa eller som en undervisningsmodul som ska utföras i klassrummet, och eleverna kan hantera den individuellt eller i små grupper och på så sätt främja sina historiska kompetenser och färdigheter.

På så sätt kräver SELECT-atlasen att både elever och lärare använder sig av ett operativt tillvägagångssätt när de utformar och löser uppgifterna.

SELECT Atlas främjar kopplingen mellan dåtid och nutid

Efter att Marc Bloch 1944 avrättats av nazisterna i Frankrike återvände Lucien Febvre till sin historikerkollegas sista oavslutade arbete och skrev:

Historien presenterar inte för människor en serie isolerade fakta. Den organiserar dessa fakta och förklarar dem; och för att förklara dem måste den

⁸ Perillo, E. (2011). presentazione, i I. Mattozzi (red.), Pensare la storia da insegnare, vol.1 Pensare la storia. Cenacchi förlag. Sid. 7

Mattozzi, I. (2007). Disciplina. i G. Cerini, M. Spinosi (red), voci della scuola, nr 6, Tecnodid, Napoli, 2007.

⁹ Rabitti, M.T. (2023). La costruzione di un curriculum di storia per competenze nella scuola primaria, sid. 53-74 i Monducci, F., Portincasa, A. (eds), Insegnare Storia nella scuola primaria, UTET Università.

placera dem i fler serier som sedan analyseras med olika grad av uppmärksamhet eftersom den, vare sig den vill eller inte, systematiskt samlar in och klassificerar tidigare fakta enligt nutidens behov. Det är för de "levande" som det samlar bevis för de "döda". [...] Att organisera det förflutna beroende på nuet: det är så vi skulle kunna definiera historiens sociala funktion.¹⁰

I själva verket är historia en disciplin som studerar det förflutna i förhållande till nutiden och vice versa. Denna märkliga aspekt av historieforskningen passerade obemärkt fram till mitten av 1900-talet då en kontinental debatt uppstod. Detta är vad det brittiska ministeriet publicerade 1952 om detta argument:

Skilsmässan mellan aktuella frågor och historia, så att de betraktas som två olika ämnen, försvagar båda allvarligt. Det förstärker den naturliga tendensen hos barn att betrakta historia som något avlägset och irrelevant i stället för något som har format världen omkring dem och som ständigt formas av den världen. Och det förstärker i lika hög grad tendensen att se på aktuella frågor som om de inte hade något tidsmässigt sammanhang, inga paralleller eller föregångare.¹¹

Och för ett decennium sedan skrev Therry Haydn, en brittisk specialist på historiedidaktik:

De som förespråkar en återgång till "den gamla goda tiden" i den brittiska historieundervisningen, "då vi utantill lärde oss namnen på Englands kungar och drottningar, våra krigares bedrifter och slag och de ärofulla gärningarna från vårt förflutna" (Stokes, 1990) bör ha i åtanke att en betydande majoritet av eleverna ansåg att denna form av skolhistoria var värdelös och tråkig (Aldrich, 1987). Det skulle vara en återgång till vad Ball (1993) kallar "The curriculum of the Deads"¹²

Under andra halvan av 1900-talet blev det allt tydligare att de traditionella metoderna och ämnena för historieundervisning var föråldrade och för att vara relevanta för våra studenter bör historiekurser fokusera på de händelser som påverkade hela samhället och vars effekter på något sätt fortfarande är närvarande eller påtagliga i vår tid.

Detta innebar ett definitivt skifte i historieforskningen, från ett dynastiskt och aristokratiskt perspektiv till ett mer folkligt och demokratiskt, där man i slutändan

---

¹⁰ Febvre, L. (1949) *Vers une autre histoire*. sid. 225-247 i *Revue de Métaphysique et de Morale*, (3/4) år 54°, juli-oktober, Presses Universitaires de France. Sidorna 245-246.

¹¹ Utbildningsdepartementet, *Teaching History*, pamflett nr 23, HMSO, Londra, 1952. Sid. 32

¹² Haydn, T. (2011). *Secondary History: current themes*, sid. 30-45 i I. Davies, *Debates of history teaching*, red. Routledge, London & New York. Sid. 37

undersökte tidigare händelser med utgångspunkt i historiska processer som fortfarande är aktuella i vår tid och som eleverna anser vara relevanta.¹³

SELECT-atlasen har visat sig vara ett lämpligt instrument för denna uppgift, eftersom det går att ändra det geografiska lagret, visa gamla eller moderna kartor, söka på moderna eller gamla termer och låta eleverna göra aktiva jämförelser mellan dåtid och nutid.

De uppgifter som tillhandahålls av SELECT-atlasen kan också användas av lärare för att effektivt koppla samman dåtid och nutid: de flesta av de kulturer som ingår i atlasen, trots att de har blivit mindre av den grekisk-romerska koloniseringen, lämnade sina spår i de länder de bebodde och flera regioner eller geografiska element har fortfarande sina namn. Detta är fallet med de rätiska alperna, regionen Ligurien eller Veneto.

Historiskt tänkande: från spår till källor

Historia har sin egen epistemologi och historisk kunskap har sin egen morfologi¹⁴. Historiskt tänkande och resonemang har sina egna regler som skiljer sig från dem som tillämpas inom andra discipliner. Medan det i matematik är avgörande att göra en skillnad mellan talen och 2 inte kan vara 3, kan en enda antik epigrafik analyseras utifrån flera olika perspektiv och ge många olika typer av information. Den kan ses som en:

- skriftlig bevisning: det budskap som förmedlas
- materiella bevis: den typ av sten som det har skrivits ner på, som kan vara importerad.
- immateriella bevis: det språk och de termer som används för att skriva meddelandet och som kan tyda på en språklig utveckling eller kontaminering.

Medan det inom vetenskapen är möjligt att reproducera vissa experiment och vara säker på att resultatet blir mer eller mindre detsamma, är det inom historia helt omöjligt, och även om det skulle gå, skulle resultaten vara divergerande.

Därför är det viktigt att historieundervisningen har tillgång till lämpliga verktyg, instrument och terminologi.

Både specialister och lärare är vana vid att tala och skriva om "historiska källor" och peka på materiella eller immateriella bevis på tidigare mänsklig aktivitet. Men några forskare har påpekat att användningen av termen "källa" kan vara olämplig:

Traditionellt har historiker kallat sina dokument för "källor", som om de fyllde sina hinkar med sanningens ström och deras berättelser blev allt renare ju närmare ursprunget de kom. Metaforen är livfull, men den är också missvisande, eftersom den antyder att det är möjligt att få en bild av det

¹³ Cocilovo, C. (2019). Il presente come pedana di s/lancio verso il passato? pag. 59-78 i Perillo, E. (red), Il presente e le sue storie, come insegnare una nuova storia generale a scuola.

¹⁴ Mattozzi, I. (2011). Morfologia della conoscenza storiografica e didattica. sid.11-48 i Perillo, E. (red). Pensare la storia da insegnare, vol. 1.

förflutna som inte är förorenad av mellanhänder. Det är naturligtvis omöjligt att studera det förflutna utan hjälp av en hel kedja av mellanhänder, som inte bara omfattar tidigare historiker utan också de arkivarier som ordnade dokumenten, de skriftlärda som skrev dem och de vittnen vars ord registrerades. Som den nederländske historikern Gustaaf Renier¹⁵ (1892-1962) föreslog för ett halvt sekel sedan, kan det vara lämpligt att ersätta idén om källor med idén om "spår" av det förflutna i nutiden.¹⁶

Begreppet "spår" ger i själva verket en bättre beskrivning av ett element av materiell eller immateriell natur som tydligt är ett spår av tidigare mänsklig verksamhet, men vars mening och innebörd, eller till och med budskap, kanske inte är begripliga för oss.

I det fallet utgör det inte en historisk källa eftersom det inte ger oss någon information, utan det förblir bara ett spår av en tidigare mänsklig interaktion.

För att kunna ge oss information om det förflutna måste det analyseras och jämföras med andra element och placeras i rätt geografiskt och kronologiskt sammanhang.

Detta är en del av den kognitiva process som arkeologer är vana vid att göra när de tolkar arkeologiska föremål, och det utgör en bra träning för historiska färdigheter och kompetenser.

Betydelsen av denna kognitiva process, som ofta förbigås i de flesta skolböcker, påpekas av flera specialister på historiedidaktik.

Övergången från begreppet historiska "källor" till begreppet historiska "spår"¹⁷ är en avgörande punkt för att förstå det nya metodiska tillvägagångssättet för historieundervisning, som föredrar aktiva och praktiska aktiviteter framför lyssnande.

I förhållande till denna nya metodologiska tendens spelar SELECT-atlasen en viktig roll eftersom den ger lärare och studenter tillgång till flera tusen arkeologiska data som de kan använda för att genomföra den kognitiva process som förvandlar ett "spår" av mänsklig handling till en "källa" till information om de människor som deltog i denna aktivitet.

Infografikens närvaro i SELECT-atlasen är också avgörande eftersom den ger olika typer av information som kan analyseras, blandas och matchas av studenter på många olika sätt.

Bara den textuella aspekten av en enskild epigrafik kan faktiskt analyseras enligt flera tillvägagångssätt, till exempel:

- fokusera på det budskap som förmedlas av dess översättning och härleda information om byggandet av en grav, ett tempel eller en helgedom;
- med fokus på den grammatiska strukturen i meningen och de termer som används, som ibland uppvisar kopplingar till andra kända språk som grekiska

¹⁵ Renier, G.J. (1950). Historia, dess syfte och metod.

¹⁶ Burke, P. (2001). Eyewitnessing, The Uses of Images as Historical Evidence, red. Reaktion Books. Sid. 13: Källor och spår

¹⁷ Gabrielli, G. (2023). Tracce, fonti, documenti. sid. 143-158 i Monducci, F., Portincasa, A. (red.), Insegnare Storia nella scuola primaria, UTET Università.

eller latin. I det här fallet kan läsningen av det ursprungliga meddelandet, istället för dess översättning, hjälpa till att upptäcka en process av språklig utveckling i forntida språk.

- med fokus på det använda alfabetet, som kan härröra från en annan kultur, t.ex. ett meddelande på språket messapiska skrivet med ett anpassat grekiskt alfabet. Prover av detta slag kan vara tecken på kulturell kontaminering.
- med fokus på bokstävernas form, som ibland visar på ett exakt stadium i den grafiska utvecklingen från grekiska till latinska tecken.

Tack vare mängden och kvaliteten på det material som samlats i SELECT-databasen, resulterar det i ett kraftfullt och flexibelt verktyg för historieundervisning som kan anpassas till flera undervisningssituationer och olika svårighetsgrader.

Kognitiva mönster för historiskt tänkande: kronologi och geografi

Den process som förvandlar ett historiskt "spår" till en historisk "informationskälla" ligger till grund för historiskt tänkande och två viktiga delar av den är den kronologiska och geografiska kontextualiseringen¹⁸.

Denna del av den kognitiva processen kan ibland vara besvärlig eftersom kronologin och lokaliseringen av ett historiskt spår inte alltid är så tydlig: ett föremål som grävts ut av moderna arkeologer är i allmänhet försett med dessa uppgifter, men europeiska samlingar är fulla av föremål som hittades under renässansen vars kronologi eller fyndplats är okänd; eller rapporter om forntida händelser kan ha skrivits några århundraden efter att de inträffade, och har ibland lätt modifierats av medeltida kopister.

Det är alltså inte alltid så lätt att ge de historiska uppgifterna en geografisk och kronologisk indelning, och därför undviker de flesta läroböcker att ge studenterna problem av detta slag, utan föreslår kartor och tidslinjer som redan är kompletta och fyllda med information.

Erfarna lärare vet att eleverna lär sig mer genom att göra, skapa och rita sina kartor, där de kan vara aktiva och operativa och så småningom göra misstag och fel, i stället för att bara titta på en perfekt karta i läroboken¹⁹.

Eftersom arbetet med att skapa kartor utförs av en geograf och inte av en historiker, är lärare vana vid att betrakta historia och geografi som tvillingdiscipliner, så kopplade till varandra att det är mycket vanligt att lärare hänvisar till dem med termen Geohistory²⁰.

¹⁸ Mattozzi, I (1990). Un modello curricolare di educazione storica di base, i I. Mattozzi (a cura di) Un curricolo per la Storia, Bologna, Cappelli Editore. pag.23

¹⁹ Rabitti, M.T. (2018). Le carte geostoriche come fotogrammi di processi storici a scala mondiale. Sid. 165-200 i Coltri, L., Dalola, D., Rabitti, M.T. (red.). Una nuova storia generale da insegnare.

²⁰ Garimberti, E. (2018). Geostoria, studiare lo spazio e il tempo. sid.167-206 i Monducci, F. (red), Il laboratorio storico e altre pratiche attive. UTET Università.

SELECT-atlasen är ett interaktivt verktyg som gör det enkelt för elever och lärare att skapa geohistoriska kartor med data som är vetenskapligt godkända och noggrant geolokaliserade.

De kartor som skapas med SELECT-atlasen är exakta och lätta att bläddra i, eftersom det är möjligt att flytta eller zooma på dem med samma mönster och åtgärder som i de stora kartsystem som lärare och elever redan är bekanta med.

SELECT-atlasen ger också möjlighet att skriva ut exportkartor i PDF-format, som senare kan inkluderas i dokumentpublikationer.

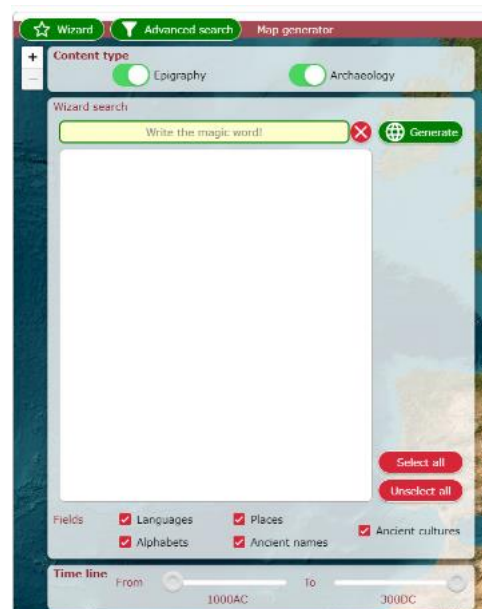
Från mikro till makro: att variera skalan på vår syn

Vid kronologisk kontextualisering av historiska data är det mycket relevant att koppla en enskild händelse till den historiska process i vilken den ingår. Grundandet av en grekisk stad under ett visst år måste kopplas till det längre fenomenet med grekisk kolonisering.

På samma sätt måste lokala händelser tolkas som lokala konsekvenser av historiska processer som berör ett större område. Grundandet av en grekisk koloni på en specifik plats som en vik eller en udde måste kopplas till den större frågan om den grekiska expansionen i västra Medelhavsområdet. Av denna anledning är det alltid bra att skifta från ett mikro- till ett makroperspektiv, både när det gäller kronologisk och geografisk kontextualisering av historiska data²¹ och SELECT-atlasen gör det mycket enkelt. I menyn "Sök" finns en funktion som gör det möjligt för användare att välja ett specifikt kronologiskt intervall och de element som de vill se återges på kartan.

När en karta har skapats innehåller varje punkt på den en lista över föremål som har hittats på den platsen och det är möjligt att bläddra i listan och se den kronologiska tolkningen av vart och ett av dem.

Kartan använder också olika typer av ikoner för att representera olika typer av strukturer eller arkeologiska sammanhang, och tillåter användaren att interagera dynamiskt med kartan genom att flytta på den, zooma in och ut, utan att förlora de data som valts och visas.

²¹ Mattozzi, I, (2011). La formazione spaziale. sid.75-88 i Perillo, E. (red). Pensare la storia da insegnare, vol. 1.

Innovativ inställning till multimedia

Tekniken har blivit en del av vår vardag som påverkar både elever och lärare. Vi har snabbt vant oss vid att leva i en multimediamiljö och dess betydelse för historieundervisningen är också allmänt erkänd²².

Trots sin pedagogiska relevans produceras multimediamaterial för skolbruk fortfarande ganska amatörmässigt av oberoende personer, YouTubers eller lärare med goda tekniska färdigheter. Dessa produktioner saknar ibland en pedagogisk och utbildningsmässig bakgrund, ibland en vetenskaplig eller ibland en teknisk bakgrund. SELECT-atlasen har utformats för att användas av lärare och studenter och för att matcha deras behov, och tillhandahåller data av hög vetenskaplig kvalitet

Historia och inkluderande tänkande

En annan förändring som nyligen skett i de europeiska skolsystemen, och som gjort en metodologisk och tematisk förnyelse mer angelägen, är förändringen av den etniska sammansättningen av skolklasserna. I en tid av stark invandring är det viktigt att hitta nya sätt att undervisa elever med olika grader av språklig kompetens och kulturell bakgrund.

Medan det kulturella och språkliga avståndet mellan invandrade och lokala studenter är mindre relevant för andra ämnen som matematik eller främmande språk (i det ena fallet genom att matematik skrivs på samma sätt i olika delar av världen, och i det andra fallet genom att båda grupperna möter ett nytt språk), blir dessa två aspekter ganska problematiska för historieämnet, eftersom den språkliga komponenten i historieundervisningen är extremt relevant.

För att lära sig historia måste man lära sig en rad begrepp som har sin egen specifika terminologi, full av små nyanser som kan passera obemärkta för studenter med olika språklig bakgrund.

Till exempel har politiska termer som "stat", "institutioner", "land" och "nation" sina begreppsmässiga särdrag och infördes i den europeiska historien under olika perioder och genom olika processer som kan vara relevanta att känna till.

Naturligtvis kan detta framsteg i historieundervisningen åstadkommas mycket enklare av de studenter som redan behärskar undervisningsspråket och internaliserat skillnaden mellan dessa termer tack vare sitt vardagsliv, utan att behöva lägga tid på att studera det.

Historieundervisningen i europeiska skolor är också kulturellt präglad och tar hänsyn till geografiska områden, historiska processer, teman och frågor som anses vara

---

²² Tibaldini, M. (2019). YouTube och den historiska spridningen. Analisi sulla comunicazione storica multimediale. Sid. 261-298 i Perillo, E. (red), Il presente e le sue storie, come insegnare una nuova storia generale a scuola.

Ceriani, F. (2023). Gli strumenti digitali e l'ambiente di apprendimento. Sid. 159-178 i Monducci, F., Portincasa, A. (eds), Insegnare Storia nella scuola primaria, UTET Università.

relevanta för det europeiska samhället. Det är ganska svårt för en invandrarelev att finna sin ursprungskultur omnämnd eller representerad i kursplanerna för historia. Av den anledningen uppmärksammar specialister inom historiedidaktik i allt högre grad inkludering i historieundervisningen²³.

SELECT-atlasen fokuserar på språk och kulturer som under antiken blev minoritära och som under de kommande årtusendena hade betraktats som "minoritära" av de forskare vars fokus på grekisk och romersk kultur bidrog till att framställa sina undersåtars kulturer som minoritära.

SELECT-atlasen ger värdighet åt de kulturer som har minoriserats och marginaliserats i historieundervisningen, vilket främjar utvecklingen av ett inkluderande synsätt hos både elever och lärare.

Bibliografi

Braudel, F. (1949). *La Méditerranée et le Monde méditerranéen à l'époque de Philippe II*. Doktorsavhandling under handledning av Lucien Febvre.

Burke, P. (2001). *Eyewitnessing, The Uses of Images as Historical Evidence*, red. Reaktion Books.

Ceriani, F. (2023). *Gli strumenti digitali e l'ambiente di apprendimento*. Sid. 159-178 i Monducci, F., Portincasa, A. (eds), *Insegnare Storia nella scuola primaria*, UTET Università.

Cocilovo, C. (2019). *Il presente come pedana di s/lancio verso il passato?* pag. 59-78 i Perillo, E. (red), *Il presente e le sue storie, come insegnare una nuova storia generale a scuola*.

Europeiska kommissionen (2020). [Handlingsplan för digital utbildning 2021-2027](#).

Europeiska kommissionen (2022). [Strukturella indikatorer för övervakning av utbildningssystem i Europa - 2022](#). Bakgrundsrapport från Eurydice.

Editori Riuniti, Roma. Sid 26.

Europeiska kommissionen (2022). *Strukturella indikatorer för övervakning av utbildningssystem i Europa*. Bakgrundsrapport från Eurydice.

Febvre, L. (1949) *Vers une autre histoire*. pag. 225-247 i *Revue de Métaphysique et de Morale*, (3/4) år 54°, juli-oktober, Presses Universitaires de France.

---

²³ Olivieri, A. (2023). Insegnamento storico e inclusione. Sid. 75-90 i Monducci, F., Portincasa, A. (eds), *Insegnare Storia nella scuola primaria*, UTET Università.

Tibaldini, M. (2023). Una storia interculturale per una didattica inclusiva. Sid 333-358 i Monducci, F., Portincasa, A. (red), *Insegnare Storia nella scuola primaria*, UTET Università.

- Gabrielli, G. (2023). *Tracce, fonti, documenti*. sid. 143-158 i Monducci, F., Portincasa, A. (red.), *Insegnare Storia nella scuola primaria*, UTET Università.
- Garimberti, E. (2018). *Geostoria, studiare lo spazio e il tempo*. sid.167-206 i Monducci, F. (red), *Il laboratorio storico e altre pratiche attive*. UTET Università.
- Guarracino, S. (1987), *Guida alla prima Storia per insegnanti della scuola elementare*.
- Haydn, T. (2011). *Secondary History: current themes*, sid. 30-45 i I. Davies, *Debates of history teaching*, red. Routledge, London & New York. Sid. 37
- Le Goff, J. (1980). *La nuova storia*, Mondadori. Sid. 12.
- Mattozzi, I (1990). *Un modello curricolare di educazione storica di base*, i I. Mattozzi (ed) *Un curriculum per la Storia*, Bologna, Cappelli Editore. pag.23
- Mattozzi, I, (2011). *La formazione spaziale*. sid.75-88 i Perillo, E. (red). *Pensare la storia da insegnare*, vol. 1.
- Mattozzi, I, (2011). *Morfologia della conoscenza storiografica e didattica*. sid.11-48 i Perillo, E. (red). *Pensare la storia da insegnare*, vol. 1.
- Mattozzi, I. (2007). *Disciplina*. i G. Cerini, M. Spinosi (red), *Voci della scuola*, nr 6, Tecnodid, Napoli, 2007.
- Utbildningsdepartementet, *Teaching History*, pamflett nr 23, HMSO, Londra, 1952. Sid. 32
- Olivieri, A. (2023). *Insegnamento storico e inclusione*. Sid. 75-90 i Monducci, F., Portincasa, A. (eds), *Insegnare Storia nella scuola primaria*, UTET Università.
- Perillo, E. (2011). *Presentazione*, i Perillo, E. (red.), *Pensare la storia da insegnare*, vol.1.
- Rabitti , M.T. (2023). *La costruzione di un curriculum di storia per competenze nella scuola primaria*, sid. 53-74 i Monducci, F., Portincasa, A. (eds), *Insegnare Storia nella scuola primaria*, UTET Università.
- Rabitti, M.T. (2018). *Le carte geostoriche come fotogrammi di processi storici a scala mondiale*. Sid. 165-200 i Coltri, L., Dalola, D., Rabitti, M.T. (red.). *Una nuova storia generale da insegnare*.
- Renier, G.J. (1950). *Historia, dess syfte och metod*.
- Renouard, Y. (1968) , *S.E.V.P.E.N.*, Paris. Pag. 41.
- Tibaldini, M. (2019). *YouTube och den historiska spridningen. Analisi sulla comunicazione storica multimediale*. Sid. 261-298 i Perillo, E. (red), *Il presente e le sue storie, come insegnare una nuova storia generale a scuola*.
- Tibaldini, M. (2023). *Una storia interculturale per una didattica inclusiva*. Sid 333-358 i Monducci, F., Portincasa, A. (red), *Insegnare Storia nella scuola primaria*, UTET Università.

Exempel på undervisningsmoduler

Utarbetad av de lärare som tog del i SELECT-projektet

Tiziano Pera, en italiensk specialist på undervisning i naturvetenskap, uttryckte i början av nedstängningen på grund av covidpandemin sin oro över kvaliteten på inläringen som avgörs av antagandet av fjärrundervisning:

Skola är "relation". Det finns ingen digital skola som kan ersätta de relationer mellan lärare och elev och mellan elev och elev som äger rum i klassrummet. Attributet "digital" kvalificerar endast möjligheten att använda en kompletterande och subsidiär inlärmingsmiljö, öppen för användning av teknik som är funktionell för det pedagogiska syftet. [...] Av detta skäl kan utbildning, som skolor sysslar med, inte bortse från fysisk kontakt mellan människor och kan inte tillhandahållas bara "på distans".²⁴

Digitala humanistiska projekt som SELECT-atlasen har möjlighet att överskrida gränserna mellan digitala och fysiska undervisningsmetoder och minska avståndet mellan multimedia och tryckt material, vilket motsvarar förväntningarna hos specialister inom utbildning och didaktik. SELECT-atlasen kan användas av studenter och lärare för privat bruk och dokumentation, men för att stödja dess användning i läroplaner har de lärare som deltog i SELECT-projektet utformat en rad undervisningsmoduler och operativa uppgifter som kan lämnas till studenterna.

Dessa kan tjäna som exempel, så att andra lärare kan utforma sina egna uppgifter, de kan tilldelas som hemuppgifter eller användas som prov för att testa den kompetensnivå som eleverna har uppnått.

På de följande sidorna finns en rad undervisningsmoduler och uppgifter som utformats av lärare i Spanien, Italien och Polen.

---

²⁴ Pera, T. (2020), La "scuola-orchestra": un modello tra presenza e distanza, Mondadori Università, Firenze. sid. 12:

La scuola è "relazione". Det finns inte någon digital skola som kan stödja de relationer mellan lärare och elev och mellan elev och elev som förverkligas på plats. L'attributo "digitale" qualifica solo la possibilità di avvalersi di un ambiente di apprendimento complementare e sussidiario, aperto alle finestre tecnologiche funzionali. Dessa sista, som är rent generativa för en specifik kultur, har inte alls förmågan att skapa virtuella världar som är substitutiva för den människa som har impregnerats med det verkliga livet. På grund av detta kan utbildningen, som bedrivs i skolorna, inte utesluta den fysiska kontakten mellan människorna och inte enbart bedrivs "på distans".

Jämförelse mellan epigrafiska och arkeologiska kulturer

utformad av lärare från Institut El Pont de Suert och Institut Monturiol

Syftet med den första aktiviteten är att komma i kontakt med [Map Generator](#), både [Map Library](#) och [Map Generator](#), och att få en första överblick över hela innehållet. Dessutom att bli medveten om skillnaden mellan epigrafisk kultur och arkeologisk kultur.

I kartbiblioteket kan du titta på kartan SELECT Inscriptions by Language, och se vilka epigrafiska områden som har flest poäng. Svar på frågan:

- Vilka är de två regioner som har flest prickar? Med färgerna i legenden blir det svårt att identifiera dem, säg bara vilka geografiska regioner de förekommer i.
- Vilka är de regioner på den europeiska kontinenten som har flest inskriptioner?
- Vad tror du är orsaken till denna fördelning? Fundera över de viktigaste transportmedlen under antiken.

Gå sedan till Map Manager och använd avancerad sökning för att gå till Epigraphy - All, klicka på punkterna för de zoner du identifierade tidigare och svara:

- Vilket av dessa två språk har flest poäng med inskriptioner?

Gör en sökning genom att ange guiden först med Språk = Iberisk, och sedan Språk = Etruskisk. Zooma i varje fall in lite så att posterna grupperas i punkter med det totala antalet poster.

- Vilket av dessa två språk har flest poster?

Gå nu till Map Manager med Advanced Search, Epigraphy - All och ta en skärmdump. Gör sedan samma sak med Avancerad sökning, Arkeologi - Alla. Gör en jämförelse av de två kartorna:

- Vilka regioner har många arkeologiska fyndplatser men lite epigrafi?
- Och vilka har mycket epigrafi men få arkeologiska fyndplatser?

Att skilja mellan språk och skrift: det iberiska fallet.

Syftet med denna övning är dels att bli medveten om skillnaden mellan språk och skrift, dels att upptäcka att det finns olika skriftsystem, till exempel alfabet, stavelser och halvstavelser.

Samma språk kan skrivas med olika skriftsystem, och samma skriftsystem kan anpassas för att skriva olika språk. Detta har hänt i alla tider. Låt oss först titta på några exempel från nutid:

- [Användning av det arabiska alfabetet för att skriva på olika språk.](#)
- [Användning av det latinska alfabetet för att skriva olika språk.](#)
- [Använd först det arabiska alfabetet och sedan det latinska alfabetet för att skriva turkiska.](#)

På den iberiska halvön har vi en liknande situation. Det iberiska språket skrevs med olika tecken eller alfabet, och ett av dem användes också för att skriva ett icke-iberiskt språk.

Med hjälp av informationen på [den här sidan](#) på Wikipedia kan du ta reda på vilka tecken eller alfabet som användes för att skriva iberiska och vilka som är alfabet och vilka som är [halvsyllabari](#).

Använd [kartgeneratorn](#), skriv "Iberian" i guiden och markera endast de alfabet som fortsätter som en del av namnet "iberian".

- Hur många alfabet eller tecken finns det?
- Generera kartan och ta en skärmdump.
- Nära Pyrenéerna ser du ett område fullt av prickar. I en del av detta område talas det enda paleohispaniska språk som har överlevt fram till idag. Vilket språk talar vi om?

Använd sedan samma staket, markera endast Språk = Iberiska och ta en skärmdump.

- Vad är skillnaden mot den tidigare kartan?
- Vilket språk skrivet med ett iberiskt tecken som fanns med på den föregående kartan finns inte med på den här?
- Hur många språk skrevs med ett iberiskt tecken?

Gör samma sökning i Wizard (Epigraphy, Iberian), markera endast ett alfabet varje gång och ta en skärmdump.

- Definierar den geografiska utsträckningen för var och en av signatörerna.

Gör en sökning med guiden för Språk = Celtiberian. Om du klickar på halvöns sydligaste punkter ser du att vissa keltiberiska inskriptioner inte skrevs med iberiska tecken, utan med ett alfabet.

- Vad är detta alfabet?

Kolonisering och ursprunget till tecken eller alfabet

utformad av lärare från Institut El Pont de Suert och Institut Monturiol

Syftet med denna övning är att se förhållandet mellan de grekiska, puniska och karthagiska kolonisationerna och de inhemska skriftsystemen, särskilt på Iberiska halvön och södra Frankrike.

Titta på [denna karta](#) över bosättningarna under den första grekiska koloniseringen.

Titta på [kartan](#) över den feniciska koloniseringen.

Titta på [den här kartan](#) över den puniska staten Kartago.

Svara sedan på följande frågor:

- I vilka områden av Medelhavet finns det både grekisk och fenicisk-punisk kolonisering?
- Hur fördelar sig de grekiska och feniciska kolonisationerna i västra Medelhavsområdet? Med andra ord, vilka är fördelade mer norrut eller mer söderut...
- Vad kan förklaringen vara?
- Med vilket av de iberiska tecknen överensstämmer den karthagiska territoriella fördelningen mest?

Sök på internet och svara:

- Vilken är den kartagiska huvudstaden i Hispania?
- Vad heter den idag?
- Hur förhåller sig namnet till namnet Kartago?

Sök i [Map Generator](#) med Language = Tartessian. Sök sedan på Internet efter feniciska kolonier i Hispania.

- Vilka är de viktigaste feniciska kolonierna söder om Iberiska halvön?
- Vilket ligger närmast det territorium där Tartessian talades?
- Vad är dess nuvarande namn?

Gör en sökning i [Map Generator](#) med Alphabet= Greco-Iberian.

- Ser ni något samband mellan var de grekisk-iberiska inskrifterna finns och var de grekiska kolonierna i Hispania ligger?

Sök i [kartgeneratorn](#) med Alphabet=Punic.

- På vilka platser finns det fler registreringar?
- Ser du något samband med fördelningen av fenicisk-punisk kolonisering?

Sök i [kartgeneratorn](#) med Alphabet=Greek.

- I södra Frankrike finns en koncentration av inskriptioner med det grekiska alfabetet. Vilket språk skrevs med detta alfabet?
- Den största staden i södra Frankrike idag, och den andra staden i Frankrike efter Paris, var en grekisk koloni. Vad var det grekiska namnet? Tror du att det finns något samband mellan förekomsten av denna grekiska koloni och användningen av det grekiska alfabetet för att skriva gauliska? Vilket annat alfabet använde gallerna?

En annan koncentration av inskriptioner med det grekiska alfabetet finns i södra Italien. Genom att klicka på prickarna kan du säga vilket lokalt språk som skrevs med det grekiska alfabetet.

Spanien: den iberiska kulturen

---

utformad av lärare från Institut El Pont de Suert och Institut Monturiol

Syftet med denna verksamhet är att få kontakt med den iberiska kulturen, att få kännedom om den geografiska spridningen av dess inskriptioner, de tidsmässiga gränser inom vilka denna kultur existerar, de faser under vilka den erövrades av Rom, och slutligen, genom att jämföra de viktigaste faserna i den romerska historien med dateringen av iberiska inskriptioner, få reda på i vilken fas det fanns en samexistens mellan den iberiska kulturen och den romerska, och i vilken romarna gjorde så att den iberiska kulturen försvann.

Titta på [kartan](#) över Roms erövring av Hispania och svara på frågorna:

- När började erövringen?
- När tog det slut?
- I vilken region började den?

Sök nu med [kartgeneratorn](#) efter platsen för den iberiska kulturen. Sök alfabetiskt = grekisk-iberisk, nordost-iberisk och sydost-iberisk. Sök i följande tidsintervall: 600-500, 500-400, 400-300, 300-200, 200-100, 100-0, 0-100.

Baserat på resultaten, svara:

- När började den iberiska epigrafiska kulturen?
- När tog det slut?
- Ser du något samband mellan den romerska expansionen och slutet för den iberiska epigrafiska kulturen?
- Säg de kronologiska gränser inom vilka det iberiska skriftspråket samexisterar med förekomsten av
- Rom på Iberiska halvön.

Se [index för Wikipedia-sidan](#) om romersk historia och svara sedan på dessa frågor:

- Med vilken period i Roms historia sammanfaller perioden av samexistens mellan iberisk skrift och romersk närvaro?
- Med början av vilken period i Roms historia försvinner den iberiska skriften?

Spanien: Celtiberians

---

utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku

- Vilka var Celtiberians, enligt din preliminära åsikt?
  - Den celtiberiska kulturen var en blandning av keltiska och iberiska kulturer.
- Öppna [kartgeneratorn](#) och sök efter Celtiberians. I vilket område befann sig de tidiga, mellersta och sena keltiberierna?
  - Den celtiberiska kulturen uppstod i området kring den iberiska halvön och var en av de många keltiska stammar som bebodde detta område. Denna kultur kännetecknades av rika ornament och silverföremål.
- Klicka på prickarna på kartan och försök definiera den keltiberiska civilisationens kronologiska utbredning. Under vilken period levde keltiberierna i den regionen?
  - Celtiberians bebodde området på den iberiska halvön under perioden från 4: e till 2: a århundradet f.Kr.
- När och av vilka andra kulturer anser du att de har blivit minoriserade?
  - Tidigare av kartagerna och senare och slutgiltigt av romarna på 200-talet f.Kr.
- Om du tittar på kartan du skapade, tror du att de bodde i samma område eller att de expanderade till andra regioner?

De bodde oftast i samma region.

Spanien: under antiken och idag

utformad av lärare från Institut El Pont de Suert och Institut Monturiol

Syftet med denna övning är att se likheter och skillnader mellan ockupationen av det geografiska rummet under antiken och idag, i förhållande till problemet med det så kallade "tomma Spanien", och i förhållande till distributionen av kommunikationskanaler förr och nu. Denna övning ska göras i grupp, eftersom det finns punkter som bör debatteras.

Titta på [denna karta](#) över befolkningstätheten i Spanien per kommun och diskutera den med din grupp, och som slutsats, säg vad du tror att de är:

- De områden där befolkningen är mest koncentrerad, med generiska uttryck som "Sea coast...", "Ocean coast...", "Valley of the...", "Center..."
- Orsakerna till distributionen.
- Ange de fem mest tätbefolkade städerna i Spanien.
- Sök på Internet, till exempel på Wikipedia, vilken av dessa fem städer som grundades av romarna, och skriv deras romerska namn.
- Förklara vad som kunde vara det huvudsakliga transportmedlet för var och en av dessa städer under antiken och medeltiden (sjöfart, flod, land...).

I kartgeneratören gör du sedan en sökning med Wizard, med termen "Iberian". Jämför resultaten med kartan ovan.

- Vilka moderna städer är relaterade till den iberiska kulturen?
- Vilken av dessa är förknippad med den celtiberiska kulturen?
- Varför tror du att de flesta iberiska inskriptioner finns vid kusten?

För att svara, titta på kartan över den [grekiska koloniseringen](#), sök på Internet och svara på denna fråga:

- Varför grundade grekerna kolonier?

Titta på [kartan](#) över höghastighetsnätet i Spanien och jämför den med kartan över de [romerska vägarna i Hispania](#).

- På vilket vägnät, det romerska eller AVE, kommunicerade städerna vid Medelhavskusten mest med varandra?
- Vilka var de viktigaste romerska städerna i inlandet?
- Vilka andra transportmedel än land hade de?
- Två av dessa innerstäder var vid något tillfälle huvudstäder, en i det visigotiska riket och en i Al-Andalus. Vilka städer är det vi talar om?

Spanien & Frankrike: Fristäder: Varför just där?

*utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku*

- Öppna kartgeneratoren
- Ange lösenordet "sanctuaries" i fönstret "Wizard search",
- begränsa sedan sökningen till Spanien ("ES") i fältet "Geografi".
- Klicka på knappen "Generera".
- Efter att ha genererat kartan är det tydligt att de flesta av de bevarade helgedomarna har legat på Spaniens östkust, som för närvarande kallas Costa Brava.
- Nämn några städer som är belägna på Spaniens östkust och ange geografiska faktorer som påverkar fördelningen av bosättningar i området.

Svara på frågan:

I den sydöstra delen av Iberiska halvön fanns bättre levnadsförhållanden, till exempel högre genomsnittliga lufttemperaturer som främjade förekomsten av mänskliga bosättningar. Många helgedomar låg också längs floder och de byggdes vanligtvis i ett område där landskapets särdrag var viktiga andliga och religiösa, såsom berg, skogar, floder, grottor, källor och vatten hade en avgörande roll i religiösa ritualer.

Den symboliserade rening, läkning och fertilitet och helgedomar byggdes ofta i närheten av naturliga källor.

Gör samma undersökning för Frankrike (FR) Du kan se att de flesta fristäderna ligger i det södra området, runt en av de största städerna i Frankrike och i ett område som formas av en av de största floderna i Frankrike.

- Vad är det nuvarande namnet på den staden?
- Och det nuvarande namnet på floden?
- Varför, enligt er åsikt, ligger de nära flodens delta i stället för vid dess källa?

Svar:

- *Marseille*

- *Rhône*

- deras läge i närheten av flodens delta bestäms av förekomsten och storleken på mänskliga bosättningar, vars utveckling har varit möjlig tack vare jordbruksproduktion. Alluvia och silt som transporteras av floden påverkar verkligen markens bördighet genom att skapa alluviala jordar som är karakteristiska för floddalar och deltan, vilket var särskilt gynnsamt för jordbruket.

Kelterna: kulturer i Hallstatt och La Tène

utformad av lärare från Institut El Pont de Suert och Institut Monturiol

Syftet med denna aktivitet är att skilja mellan förhistoriska perioder och arkeologiska kulturer, att komma i kontakt med de tekniska namn som arkeologer använder för att namnge arkeologiska kulturer, och deras förhållande till de mer allmänt kända etnologiska kulturerna. För att göra detta kommer vi att observera förhållandet mellan de arkeologiska kulturerna i Hallstatt och La Tène och den keltiska civilisationen. Vi kommer att använda Map Managers tidslinje för att se det faktum att arkeologiska kulturer avlöser varandra. Titta på denna tidslinje:

Stenåldern

Paleolitisk

nedre	,5 miljoner år sedan	
mitten	180.000	40.000 BC
övre	40.0000	10.000 BC

Mesolitikum 10.000 7000 BC

Neolitisk 7000 2000 BC

Metallåldern

eneolitisk eller kalcolitisk 3000 2000 BC

Bronsålder 2000 1200 BC

Järnålder 1200 600 BC

Titta sedan på följande tidslinje över förhistoriska arkeologiska kulturer:

Paleolitisk

Lägre

Abbevillianrudimentär	sten
Chellean	handyxor
Acheuleanssmå	industrier
Mousterian	ax förbättring

Övre

Aurignacien	
Solutrean	utseende
Magdalenian	

Epipaleolitisk

Azilianmicroliths

Tardenoisianmicroliths

Neolitisk

polerad sten

Metallåldern

BronsHallstatt A och B (1200-750 f.Kr.)

Urnfield Final Brons

Järn

första järnåldern

Hallstatt C och D (750-450 f.Kr.)

Andra järnåldern

La Tène (450-80 f.Kr.)

Jämför metallernas ålder i de två tabellerna och svara:

- I hur många förhistoriska perioder är metallåldern indelad?
- Hur många arkeologiska kulturer urskiljer den andra tabellen i metallåldern, utan att ta hänsyn till underindelningarna (A, B...)? Notera namn med datum inom parentes.
- Finns det en exakt överensstämmelse mellan förhistoriska metallperioder och arkeologiska kulturer?
- Vilken arkeologisk metallkultur varar längst?
- Vilken arkeologisk metallkultur kommer i närheten av den nya tidsåldern?

Sök i karthanteraren La Tène (markera alla varianter, A, B, etc.), sedan Hallstatt.

- Vilken är den geografiska spridningen av Hallstattkulturen?
- Vilken är den geografiska spridningen av La Tène-kulturen?

Kontrollera sedan dateringen i tabellen över arkeologiska kulturer:

- Vilken är den totala dateringen för Hallstatt (start-end)?
- Vilken är dateringen av La Tène?
- Sök i Map Manager (Wizzard: Hallstatt), filtrera platser efter 400 BC, och se om det finns några.
- Gör samma sak med La Tène, filtrera efter platser före 400 f.Kr.

Titta på [kartan](#) över den keltiska expansionen och svara på frågorna:

- Vilket eller vilka keltiska folk motsvarar Hallstattkulturen?
- Och den i La Tène?

Arkeologiska kulturer namnges vanligtvis efter namnet på den första eller mest karakteristiska platsen där material som motsvarar den kulturen hittades. Sök på internet och svara:

- Var finns den plats som ger upphov till kulturen i La Tène?
- Vilken nutida by har gett namn åt Hallstattkulturen? I vilket land ligger den?

Kelter: la Tène Kultur

---

*utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku*

Studenten bekantar sig med La Tène-kulturen som ett exempel på forntida kultur, bestämmer dess geografiska utbredning och dess särdrag.

Här följer en lista med frågor (med tillhörande svar) för lärare som har som mål att introducera eleverna till La Tène-kulturen:

- Öppna [kartgeneratorn](#) och gör en separat sökning med La Tène A, B, C, D. För var och en av dessa kategorier klickar du på några punkter på kartan och försöker förstå vad som är skillnaden mellan dessa kategoriseringar.
  - De representerade olika perioder av La Tène-kulturen. För att upptäcka denna skillnad måste studenterna vara uppmärksamma på kronologin i de arkeologiska uppgifterna.
- Jämför kartorna över de olika La Tène-perioderna och upptäck de geografiska områden där denna kultur uppvisar kontinuitet och de områden där den är diskontinuerlig.
  - Den är kontinuerlig i Frankrike, medan den är diskontinuerlig i norra Italien.
- Varför tror du att den försvann från norra Italien? Att titta på den period då det hände kan vara till viss hjälp.
  - Den försvann i norra Italien efter romarnas erövring och ockupation.
- Surfa på Internet och definiera det som arkeologerna kallar La Tène-kulturen.
  - Arkeologer använder termen La Tène för att beskriva en uppsättning kulturella drag som är karakteristiska för det keltiska folket
- Fastställa dateringen av La Tène-kulturen och indelningen i perioder:
  - Tidig La Tène-period A 480-400 f.Kr.
  - Tidig La Tène-period B 400-300 f.Kr.
  - Mellersta La Tène-perioden C 300-100 f.Kr.
  - Sen La Tène-period D 150/100 f.Kr. till början av 1:a århundradet e.Kr.
- Vilka aktuella länder omfattade La Tène-kulturen?
  - Frankrike, Spanien, Storbritannien, Norditalien, Makedonien, Thessalien, Epirus, Galatien (galaternas stat)
- Vilka är de karakteristiska monumenten för La Tène-kulturen?
  - Karakteristiska monument från La Tène-kulturen är spännen, spjutspetsar, svärd, ovala sköldar med en bandad umb, armband som förlängs i ändarna, kedjebälten av profilerade länkar, ursprungligen handgjord keramik från La Tène C, keramik som tillverkats på en drejskiva (krukor och hinkformer) glasarmband.
- Vad kännetecknar La Tène-klämmorna?
  - La Tène-spännen är karakteristiska monument över La Tène-kulturen. Det är spännen med ett spänne och en fjäder som användes för att

fästa kläder. Spännena var dekorerade med geometriska ornament eller djurornament (oftast hästar, fåglar, vargar och lejon). De hittades i den keltiska aristokratins gravar och var en symbol för social status.

Kelter: Hallstattkulturen

---

*utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku*

- Baserat på atlasen, bestäm var Hallstattkulturen var belägen.
  - Västhallstattkulturens platser omfattade östra Frankrike, Tyskland och Schweiz, och artefakterna hänförde sig till bronsålderns Urnfieldkultur. Platserna för den östra Hallstattkulturen omfattade å andra sidan: Bosnien, Hercegovina, Transsylvanien, Slovakien och de östra Alperna.
- Hitta Vix (Côte-d'Or) Visa infografiken för Vix, sök sedan efter Vix grav och beskriv den:
  - Graven i Vix är ett järnåldersmonument som ligger i Frankrike, i staden Vix i departementet Côte-d'Or. Graven upptäcktes 1953 av den franske arkeologen Maurice Moisson. Den ligger under en hög med en diameter på 42 meter och en höjd på 6 meter¹. En kvinna, troligen en prinsessa eller prästinna, som levde omkring 500 f.Kr. begravdes i graven. Många värdefulla föremål hittades i graven, t.ex:
    - - En krigsvagn i brons och järn dekorerad med beslag och djurfigurer.
    - - En gyllene tiara med pegasus på ändarna, som väger 480 gram.
    - - En silverskål med den grekiska inskriptionen "Leagros är den vackraste".
    - - En krater av brons, det största kända kärlet av denna metall, som väger 208,6 kg och är 164 cm högt. Vixgraven anses vara ett av de viktigaste monumenten för den keltiska kulturen i Europa. Den vittnar om denna civilisations rikedom och handelskontakter med andra forntida folk.

Österrike: en korsning av olika kulturer

*utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku*

Din uppgift är att hitta det aktuella namnet på den region i södra Österrike där man har hittat spår av Hallstattkulturen:

- Öppna kartgeneratorn
- aktivera funktionerna för avancerad sökning
- I fältet "Geografi" använder du sedan filtret "Österrike" (land: AT).
- Använd en fysisk karta för att fastställa miljöförhållandena på de platser där mänskliga bosättningar uppstod: är de belägna på höga berg eller i dalar?
- Försök att förklara varför de finns på dessa platser.

Svara på frågan:

De flesta fynden finns i dalen, där miljöförhållandena var mer gynnsamma för mänskliga bosättningar: det var varmare och eftersom dalar i allmänhet korsas av bäckar och floder var de, och är fortfarande, lämpliga platser för jordbruk.

Österrike: Var det sant eller inte?

*utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku*

- Öppna kartgeneratorn
- Sök efter Raetic
- Läs hela texten av Plinius (Naturhistoria, XX)
"Angränsande till dessa (norikanerna) finns Rhaeti och Vindelici. Alla är uppdelade i flera stater.[a] Rhaeti tros vara människor av etruskisk ras[b] som fördrevs av gallerna; deras ledare hette Rhaetus."

Var det sant att rhaetierna på något sätt var kopplade till etruskerna? Låt oss försöka ta reda på det!

- Öppna [kartgeneratorn](#)
- Sök efter Etruscan och titta på kollokationen på kartan över denna kultur.
- Hade etruskerna direktkontakt med rhaetierna? Kanske ja, men det fanns någon annan i mitten som kan ha haft en roll i deras interkulturella utbyte.
- Bläddra igenom [listan](#) och försök att avgöra vilken kultur som kan ha spelat denna roll.

Svara på frågan:

Områdena där räterna och etruskerna bodde låg nära varandra, men de två kulturerna överlappade inte varandra. I området mellan dem bodde venetianerna.

- Sök nu på kartan över Rhaetic efter något **arkeologiskt kulturprov** och titta på alfabetet som används för att skriva Rhaetic.
- Sök nu på nätet efter det etruskiska alfabetet och jämför det med rhaetiska inskriptioner. Hittar du några likheter?
- Sök nu i [kartgeneratorn](#) efter det venetianska alfabetet och sök efter något **arkeologiskt kulturprov** där det är möjligt att se det alfabet som användes av venetianerna.
- Med tanke på var på kartan dessa kulturer finns och hur deras brev ser ut, skriv en kort uppsats där du uttrycker din åsikt om detta uttalande av Plinius: talade han sanning eller inte?
- Jämför din åsikt med de andra studenternas och lyssna sedan på vad en specialist på området har att säga.

Italien: den iapigienska kulturen

*utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku*

- I vilken del av Italien levde Iapigians? Använd den avancerade sökfunktionen för att hitta den och skriv en kort text för att beskriva denna kultur.
  - Iapigierna var en forntida kultur som var belägen i den sydöstra delen av Apenninerna och den italienska halvön, huvudsakligen i regionen Apulien. Deras ursprung är oklart, men vissa forskare tror att de var släkt med illyrerna. De talade språket messapiska, som tillhörde den paleo-balkanska språkgruppen.
- Hitta Brindisi i atlasen. Använd ett exempel på en infografik som tilldelats posten Brindisi för att beskriva egenskaperna hos Iapigian keramik och ett bostadshus.
  - Iapigiernas keramik kännetecknas av geometriska motiv och deras hus var enkla stenkonstruktioner täckta med ett tak av vass. Iapigierna lämnade efter sig många arkeologiska spår som nekropoler, gravar, inskriptioner och keramik.

Italien: den etruskiska kulturen

---

utformad av lärare från Institut El Pont de Suert och Institut Monturiol

Syftet med denna aktivitet är att få kunskap om den etruskiska kulturens geografiska utbredning, dess tidsmässiga begränsningar och dess betydelse för Roms ursprung, eftersom det fanns etruskiska kungar i Rom.

Etruskerna dominerade den nordcentrala italienska halvön innan de uppslukades av Roms expansion. I början styrdes Rom av en monarki. Sju kungar regerade i Rom, tills en revolt gjorde slut på monarkin och upprättade republiken. Några av dessa kungar var etrusker.

Se här (https://es.wikipedia.org/wiki/Monarqu%C3%ADa_romana) förteckningen över

kungar från perioden med monarki i Rom.

1. Säg vilka av Roms första kungar som var etrusker.

Två av de etruskiska kungarna i Rom hette likadant, och deras namn finns bevarat i namnet på en italiensk stad.

Vad är det för stad? Använd guiden Kartgenerator för att lokalisera den.

Zooma ut för att få en bra bild av dess position på den italienska halvön, och ta bilden.

Titta på [kartan](#) över etruskisk expansion och använd guiden för att söka efter etruskiska inskriptioner före 700 och före 500 f.Kr.

- Ta en ögonblicksbild av de två ögonblicken och förklara var expansionen skedde.
- Ange också om det finns någon skillnad mellan Atlas-resultaten och Wikipedia-kartan.

Italien: Etruskiska toponymer i det moderna Italien

*utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku*

Öppna [kartgeneratorn](#) och sök efter etruskerna.

Baserat på atlasen, bestämma den största koncentrationen av det etruskiska språket

- Etruskiska var det skriftspråk och talspråk som talades i det antika Etrurien och angränsande regioner (nuvarande Toscana, Umbrien, Veneto, Emilia-Romagna och Lombardiet i Italien). Det etruskiska språket var ett icke-indoeuropeiskt språk med osäkert ursprung och släktskap med andra språk. Tyvärr var detta språk redan utdött efter det 1:a århundradet e.Kr.

Sök efter följande städer i Atlas: Parma, Volterra, Fiesole, Perugia.

Vad, förutom att de ligger på Apenninhalvön, förenar dem med varandra?

- Det finns spår av det etruskiska språket i namnen på dessa platser:
  - Parma - namnet kommer från etruskiska *parme*, som betyder "sköld" eller "rund sten".
  - Volterra - namnet kommer från etruskiska *velathri*, som betyder "stad på en kulle".
  - Fiesole - namnet kommer från etruskiska *viesul*, som betyder "plats för vision" eller "plats för spådom".
  - Perugia - namnet kommer från etruskiska *perusna*, som betyder "passageplats" eller "mötesplats".

Italien: det venetiska alfabetet

---

*utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku*

- Öppna kartgeneratorn
- aktivera funktionerna för avancerad sökning
- Markera rutan "epigrafi", och ange alfabetet "venetic" och språket "venetic".
- Generera karta.
- Det framgår tydligt att de flesta fynden är lokaliserade runt Venedigbukten.
- Använd filtret "Modern Geo-map" och identifiera de naturliga faktorer som kan ha påverkat detta faktum

Svara på frågan:

Förekomsten av epigrafer är ett tecken på mänsklig närvaro i detta område, som på grund av jordens enkla form och förekomsten av sötvatten och floder var mycket lämpligt för jordbruk, vilket resulterade i en högre befolkningstäthet i förhållande till de omgivande bergen.

- Du kan också se att några av epigraferna hittades i centrala Italien. Vilken faktor kan ha påverkat de olika platserna för spåren av den venetianska kulturen utanför Venedigbukten?

Svara på frågan:

Det fanns förmodligen handelsvägar längs den italienska kusten av Adriatiska havet, som förband regionen Venedigbukten med resten av landet.

Puniska språket

---

utformad av lärarna vid I Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Broniewskiego
w Świdniku

Öppna [kartgeneratorn](#) och sök efter det puniska språket. Baserat på atlasen, bestäm de största koncentrationerna av det puniska språket.

- Sicilien 11 resultat
- Sardinien 8 resultat
- Södra Spanien 30
- Italien 3

Öppna sökpanelen och använd kronologifunktionen för att avgöra vilket av dessa områden som har koloniserats tidigare av fenicierna.

- Sicilien och Sardinien

Från vilken period härstammar de puniska språkminnena?

- från det 9:e till det 2:a århundradet f.Kr.

Vad tror ni kan vara orsaken till att det puniska språket förekommer på Sardinien, Sicilien och i södra Spanien?

- dessa områden var under karthagiskt styre fram till det första och andra puniska kriget

SELECT

Self Learning Atlas
of Ancient European Cultures

Välj projekt

Riktlinjer för lärare

2023

Redigerad av
Marco Tibaldini
Forskare, utbildningsdepartementet,
Genuas universitet

WWW.DANTE.UNI.WROC.PL
SOCIETÀ DANTE ALIGHIERI - WROCŁAW - BRISLAVIA

DOI: 10.53248/sda642738

ISBN 978-83-966427-3-8

9 788396 642738

44